

ROZDZIAŁ 16

UWARUNKOWANIA ZRÓŻNICOWANIA WYPOSAŻENIA GOSPODARSTW DOMOWYCH W POLSCE

1. Wprowadzenie

W rozważaniach na temat makroekonomicznych celów działalności gospodarczej ważne miejsce zajmuje dyskusja kategorii dobrobytu. Powiększanie dobrobytu indywidualnych jednostek, poprawa rozkładu dobrobytu w społeczeństwie traktowane są jako najważniejsze cele, które powinny być realizowane w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego. Wychodząc z powyższych przesłanek przyjęto, iż badania dobrobytu są bardzo ważne poznawczo i mogą stanowić podstawę do oceny skuteczności procesu transformacji w naszym kraju.

Dobrobyt jest jednak kategorią złożoną, którą trudno zdefiniować i jeszcze trudniej zmierzyć. Na ogół przyjmuje się, że dobrobyt indywidualnej jednostki jest sumą użyteczności jaką czerpie ona z osiąganego całkowitego dochodu. Dobrobyt społeczny natomiast jest traktowany jako funkcja poziomu i rozkładu dobrobytu indywidualnych konsumentów. Ze względu na problemy pomiaru użyteczności, zarówno z pozycji teorii użyteczności kardynalnej, jak i teorii użyteczności porządkowej, jako dobre, mierzalne odzwierciedlenie dobrobytu przyjmuje się szeroko rozumianą kategorię dochodu.

Pełny dochód jednostki konsumującej tworzy strumień usług pochodzących od całego jej indywidualnego majątku, który składa się z dochodu pieniężnego płacowego i pozapłacowego oraz dochodu niepieniężnego, obejmującego zadowolenie z pracy, strumień usług od majątku rzeczowego, wartość produkcji własnej i zadowolenie z korzystania z czasu wolnego¹. Z zaprezentowanej definicji wynika, że pełny dochód stanowi efekt całkowitych możliwości konsumpcyjnych jednostki w określonym czasie.

Przedmiotem badań przedstawionych w niniejszym artykule jest dobrobyt gospodarstw domowych w Polsce osiągnięty w wyniku przemian ustrojowych, a celem ustalenie uwarunkowań i zróżnicowania dobrobytu tych podmiotów. Jako podstawę przeprowadzonych badań i analiz przyjęto następujące tezy:

- o dobrobycie gospodarstw domowych można pośrednio wnioskować na podstawie posiadanych zasobów dóbr trwałego użytku,
- bieżące dochody gospodarstw domowych są podstawową determinantą ich możliwości konsumpcyjnych,
- typ społeczno-ekonomiczny gospodarstwa domowego determinuje preferencje konsumpcyjne,
- modele logitowe stanowią dobre narzędzie badania zależności wyposażenia gospodarstw w dobra trwałego użytku od dochodów rozporządzalnych i tym samym identyfikacji wybranych preferencji konsumpcyjnych gospodarstw domowych.

Podstawowym źródłem wykorzystanych w badaniach informacji o dochodach i wyposażeniu gospodarstw domowych były dane z reprezentacyjnych badań budżetów gospodarstw

¹ Por. N. Barr, *Ekonomika polityki społecznej*, Poznań, 1993, s. 147-148,

domowych w Polsce organizowanych przez Główny Urząd Statystyczny. Obserwacje dotyczyły 2003 r.

2. Analiza logitowa wpływu dochodów na wyposażenie gospodarstw domowych w dobra trwałego użytku

Sytuację materialną gospodarstw domowych określają przede wszystkim ich dochody. W okresie transformacji w Polsce miała miejsce poprawa średnich dochodów gospodarstw domowych². Z wcześniejszych badań nad poziomem życia gospodarstw domowych w Polsce wynika także³, że istnieje i pogłębia się zróżnicowanie poziomu osiągniętych dochodów w zależności od typu społeczno-ekonomicznego gospodarstwa (por. tabela 1). Ponadto obserwuje się istotne zróżnicowanie wyposażenia gospodarstw domowych w dobra trwałego użytku (por. tabela 2).

Tabela 1

Kształtowanie się realnych miesięcznych dochodów gospodarstw domowych w Polsce w latach 1993-2002 według typów społeczno-ekonomicznych (w PLN)

Typy GD	1993 r.	1994 r.	1995 r.	1996 r.	1997 r.	1998 r.	1999 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.
Pracowników	2088	2104	2101	2286	2397	2369	2422	2422	2413	2433
Pracowników użytkujących gospodarstwo rolne	2352	2336	2471	2548	2556	2418	2370	2373	2349	2305
Rolników	2121	2133	2307	2338	2602	2132	1981	2087	2118	2400
Pracujących na własny rachunek	2795	2879	2874	3014	3222	3012	3103	3125	3033	3054
Emerytów i rencistów	1304	1340	1367	1429	1540	1495	1528	1467	1564	1616
Utrzymujących się ze źródeł niezarobkowych	1037	1080	1075	1131	1117	1110	1159	1182	1196	1246

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z reprezentacyjnych badań budżetów gospodarstw domowych w Polsce z lat 1993-2002.

² Por. J. Sikorska, Konsumpcja. Warunki, zróżnicowania, strategię, Warszawa 1998, s. 59 i dalsze.

³ Por. K. Hanusik, U. Łangowska-Szczeńiak, Kształtowanie się dochodów gospodarstw domowych w Polsce w latach 1993-2000 (tendencje, zróżnicowanie, prawidłowości), [w] W odpowiedzi na zjawiska i wyzwania społeczne, red. K. Frysztański i K. Heffner, Opole 2003, s. 264-287,

Tabela 2

Zróżnicowanie wyposażenia gospodarstw domowych w Polsce w 2003 r. w dobra trwałego użytku

Rodzaj dobra	Udziały GD posiadających wybrane dobra (w %)						
	GD pracowników	GD pracowników użytkujących gospodarstwo rolne	GD rolników	GD pracujących na własny rachunek	GD emerytów	GD rencistów	GD utrzymujących się ze źródeł niezarobkowych
Telewizor czarno-biały	2,05	1,84	4,03	1,93	3,20	3,38	4,33
telewizor kolorowy	98,48	99,39	96,29	98,37	97,16	95,08	92,38
odbiornik telewizji satelitarnej i kablowej	62,75	34,57	23,21	65,07	45,67	38,87	39,15
odbiornik radiowy	42,85	54,16	58,82	45,87	63,69	58,85	44,05
radiomagnetofon	50,31	57,71	52,05	52,40	38,79	40,06	47,20
odtwarzacz płyt kompaktowych	16,19	11,22	8,22	21,03	5,16	5,11	7,76
Zestaw do odbioru i rejestracji dźwięku	64,37	48,51	33,68	70,11	21,69	24,22	37,98
magnetowid, odtwarzacz	69,47	59,16	44,64	75,11	35,75	34,06	40,47
Kamera wideo	7,93	2,45	1,29	18,51	2,45	1,52	2,49
Aparat fotograficzny	72,13	60,56	48,59	79,52	33,67	31,23	43,67
komputer osobisty z dostępem do internetu	22,23	9,82	4,92	34,98	4,87	4,52	7,20
komputer osobisty bez dostępu do internetu	23,17	18,01	12,57	24,00	5,94	7,54	12,89
komputer	44,75	27,61	17,32	57,50	10,69	11,96	19,95
Telefon komórkowy prywatny	63,20	47,85	35,54	70,36	23,23	26,21	40,05
pralka i wirówka elektryczna	20,71	57,76	65,67	18,65	38,51	44,62	34,78
Pralka automatyczna	88,25	71,30	59,15	91,93	72,61	64,51	66,59
odkurzacz elektryczny	96,43	95,44	90,57	95,79	92,48	88,51	87,72
chłodziarka	98,24	98,33	97,58	98,12	98,10	97,22	94,73
zamrażarka	29,82	69,15	78,32	42,50	30,22	28,52	21,69
kuchenka mikrofalowa	36,66	24,67	20,71	49,28	15,24	14,68	18,40
Robot kuchenny	64,40	68,36	60,92	70,46	44,08	39,56	43,20
zmywarka do naczyń	4,52	1,67	2,98	13,16	1,64	0,78	1,60
Maszyna do	38,62	52,67	50,85	40,97	47,43	42,20	31,11

szycia							
Rower	68,63	89,09	92,18	71,25	49,53	53,00	57,13
motocykl, skuter, motorower	3,06	8,94	9,75	3,91	2,23	2,52	2,59
samochód osobowy prywatny	57,50	75,50	74,13	76,35	32,13	23,98	22,64
Garaż	24,94	56,84	60,19	44,09	21,45	15,51	12,66
Działka rekreacyjna	7,77	3,16	2,50	11,13	7,00	4,64	3,91
drugi dom	1,48	2,02	2,74	3,81	1,01	0,69	0,56
Domek letniskowy	2,14	0,48	0,16	3,22	1,73	0,81	0,71

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z reprezentacyjnych badań budżetów gospodarstw domowych w Polsce z 2003 r.

W celu ustalenia tego w jakim stopniu dochody determinują poziom wyposażenia gospodarstw domowych, a w jakim stopniu wyposażenie wynika z uwarunkowań poza dochodowych zastosowano analizę ekonometryczną, z wykorzystaniem modeli logitowych. W przypadku, gdy zmienna zależna ma charakter dychotomiczny wyznacza się prawdopodobieństwo przyjęcia przez nią danej wartości. Jeżeli założymy, że prawdopodobieństwo posiadania przez gospodarstwo domowe danego dobra (p_i) zależy od dochodu (x_i), to można je opisać następującym modelem:

$$p_i = F(ax_i + b) \quad (1)$$

W zależności od przyjętej postaci funkcji F wyróżnia się kilka postaci modelu. W prezentowanych badaniach zastosowano model logitowy, w którym przyjmuje się, że F jest dystrybuantą rozkładu logistycznego:

$$p_i = F(ax_i + b) = \frac{1}{1 + e^{-(ax_i + b)}} \quad (2)$$

wartości funkcji odwrotnej do F nazywamy logitami:

$$\text{logit}(p_i) = \ln \frac{p_i}{1 - p_i} = ax_i + b \quad (3)$$

Parametry modelu w postaci (3) mogą być szacowane uogólnioną metodą najmniejszych kwadratów. Przy estymacji wartości p_i zastępowane są częstościami względnymi wyznaczanymi z próby. Współczynnik zgodności wskazuje on natomiast na siłę wpływu dochodów na wyposażenie gospodarstw w dane dobro.

Wstępnie rozważano grupę ponad 30 dóbr trwałego użytku, w której znalazły się dobra, które przy obecnym poziomie zamożności i preferowanych modelach konsumpcji są w posiadaniu prawie wszystkich gospodarstw domowych w naszym kraju oraz dobra bardzo rzadkie. Są to z jednej strony dobra wycofywane z użytku (np. telewizor czarno-biały), a z drugiej dobra stanowiące nowości lub dobra bardzo drogie (np. kamera czy drugi dom), dla większości gospodarstw domowych niedostępne. Nie wykazywały one funkcyjnej zależności od dochodów.

Modele zbudowano zatem dla następujących dóbr:

- urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej
- urządzenie do odbioru i rejestracji dźwięku,
- magnetowid, odtwarzacz,
- komputer z dostępem do internetu,
- komputer,

- telefon komórkowy,
- pralka automatyczna,
- kuchenka mikrofalowa,
- zmywarka,
- samochód osobowy.

Jak widać uwzględniono dobra o różnym znaczeniu dla funkcjonowania gospodarstw domowych. Pralka automatyczna, kuchenka mikrofalowa, zmywarka są dobrami ułatwiającymi prawidłowe funkcjonowanie gospodarstwa domowego. Pralka automatyczna jest przykładem dobra, którego stosowanie w gospodarstwach domowych ma już wieloletnią tradycję, ułatwia ono prowadzenie gospodarstwa domowego i przy obecnym poziomie zamożności gospodarstw domowych w Polsce nie posiada praktycznie substytutu. Natomiast kuchenka mikrofalowa i zmywarka należą do dóbr o mało jeszcze ugruntowanej pozycji w strukturze konsumpcji. Nawet w bardzo zamożnych gospodarstwach domowych w Polsce nie są traktowane jako dobra niezbędne.

Drugą grupę dóbr dla których zbudowano modele logitowe, stanowią dobra użytkowane obecnie w gospodarstwach domowych w związku potrzebą zagospodarowania czasu wolnego oraz potrzebą dostępu do informacji i jej przetwarzania. Są to na ogół dobra o wysokim poziomie technologicznym.

Specjalne miejsce w rozważanym zbiorze dóbr trwałego użytku zajmuje samochód osobowy. Jest on często niezbędny w gospodarstwie domowym, ze względu na konieczność dojazdów do pracy, ale również może być atrybutem prestiżu jego właścicieli.

Oszacowane modele logitowe obrazujące zależność wyposażenia gospodarstw domowych w dobra trwałego użytku od dochodów przedstawiono w tabelach 3-8. Estymatory parametrów we wszystkich zbudowanych modelach różnią się istotnie od zera. Natomiast współczynniki determinacji przyjmują dosyć zróżnicowane wartości. Należy tu podkreślić, że w modelach statycznych współczynniki determinacji są na ogół niższe niż w przypadku modeli dynamicznych.

Analiza stopnia objaśnienia otrzymanych modeli wskazuje, iż w przypadku gospodarstw domowych pracowników, emerytów, rencistów oraz pracujących na własny rachunek uzyskano modele o wysokim stopniu objaśnienia. Świadczy to o istotnym wpływie dochodów tych gospodarstw na poziom ich wyposażenia w wyróżnione dobra. Znacznie niższe wartości współczynnika determinacji wystąpiły natomiast w modelach oszacowanych dla gospodarstw domowych pracowników użytkujących gospodarstwo rolne, czy utrzymujących się ze źródeł niezarobkowych. Oznacza to, że w tych gospodarstwach na stan posiadania rozważanych dóbr istotnie wpływają czynniki poza dochodowe. Należy również podkreślić, że nie udało się oszacować modeli dla gospodarstw domowych rolników, ze względu na brak istotnego statystycznie związku między ich wyposażeniem a dochodami.

Tabela 3

Parametry modelu logitowego objaśniającego prawdopodobieństwo posiadania dóbr trwałego użytku w gospodarstwach domowych w zależności od dochodów w tys. zł (GD pracowników)

Wyszczególnienie dóbr trwałego użytku	Parametr a	Parametr b	Współczynnik R ²
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej	0,593	-1,185	0,748
Urządzenie do odbioru i	0,606	-1,180	0,704

rejestracji dźwięku (wieża)			
Magnetowid, odtwarzacz	0,602	-0,924	0,679
Komputer z dostępem do internetu	0,833	-3,603	0,814
Komputer	0,831	-2,535	0,864
Telefon komórkowy	0,802	-1,638	0,802
Pralka automatyczna	0,904	0,071	0,717
Mikrofala	0,557	-2,390	0,632
Zmywarka	0,628	-5,009	0,795
Samochód osobowy	0,594	-1,306	0,863

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z reprezentacyjnych badań budżetów gospodarstw domowych w Polsce w 2003 r.

Tabela 4

Parametry modelu logitowego objaśniającego prawdopodobieństwo posiadania dóbr trwałego użytku w gospodarstwach domowych w zależności od dochodów w tys. zł (GD pracowników użytkujących gospodarstwo rolne)

Wyszczególnienie dóbr trwałego użytku	Parametr a	Parametr b	Współczynnik R ²
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej	0,245	-1,257	0,425
Urządzenie do odbioru i rejestracji dźwięku (wieża)	0,539	-1,664	0,494
Magnetowid, odtwarzacz	0,740	-1,835	0,470
Komputer z dostępem do internetu	0,479	-3,739	0,365
Komputer	0,593	-2,743	0,668
Telefon komórkowy	0,534	-1,593	0,511
Pralka automatyczna	0,646	-0,499	0,596
Mikrofala	0,448	-2,533	0,425
Zmywarka	*	*	*
Samochód osobowy	0,746	-0,369	0,711

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z reprezentacyjnych badań budżetów gospodarstw domowych w Polsce w 2003 r.

Tabela 5

Parametry modelu logitowego objaśniającego prawdopodobieństwo posiadania dóbr trwałego użytku w gospodarstwach domowych w zależności od dochodów w tys. zł (GD pracujących na własny rachunek)

Wyszczególnienie dóbr trwałego użytku	Parametr a	Parametr b	Współczynnik R ²
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej	0,413	-0,686	0,528

Urządzenie do odbioru i rejestracji dźwięku (wieża)	0,516	-0,677	0,572
Magnetowid, odtwarzacz	0,564	-0,566	0,523
Komputer z dostępem do internetu	0,705	-3,078	0,521
Komputer	0,665	-1,734	0,588
Telefon komórkowy	0,498	-0,500	0,574
Pralka automatyczna	0,769	0,680	0,582
Mikrofala	0,429	-1,337	0,537
Zmywarka	0,592	-4,109	0,596
Samochód osobowy	0,616	-0,639	0,484

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z reprezentacyjnych badań budżetów gospodarstw domowych w Polsce w 2003 r.

Tabela 6

Parametry modelu logitowego objaśniającego prawdopodobieństwo posiadania dóbr trwałego użytku w gospodarstwach domowych w zależności od dochodów w tys. zł (GD emerytów)

Wyszczególnienie dóbr trwałego użytku	Parametr a	Parametr b	Współczynnik R ²
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej	0,757	-1,942	0,655
Urządzenie do odbioru i rejestracji dźwięku (wieża)	0,923	-3,424	0,815
Magnetowid, odtwarzacz	0,876	-2,575	0,826
Komputer z dostępem do internetu	0,886	-5,179	0,590
Komputer	1,089	-4,750	0,764
Telefon komórkowy	1,013	-3,291	0,798
Pralka automatyczna	0,906	-0,679	0,806
Mikrofala	0,522	-2,787	0,493
Zmywarka	*	*	*
Samochód osobowy	0,894	-2,487	0,711

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z reprezentacyjnych badań budżetów gospodarstw domowych w Polsce w 2003 r.

Tabela 7

Parametry modelu logitowego objaśniającego prawdopodobieństwo posiadania dóbr trwałego użytku w gospodarstwach domowych w zależności od dochodów w tys. zł (GD rencistów)

Wyszczególnienie dóbr trwałego użytku	Parametr a	Parametr b	Współczynnik R ²
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej	1,025	-2,257	0,760
Urządzenie do odbioru i rejestracji dźwięku (wieża)	1,073	-2,939	0,626
Magnetowid, odtwarzacz	1,090	-2,562	0,682

Komputer z dostępem do internetu	1,123	-5,009	0,693
Komputer	1,266	-4,260	0,797
Telefon komórkowy	1,173	-2,970	0,871
Pralka automatyczna	1,291	-1,698	0,413
Mikrofala	*	*	*
Zmywarka	*	*	*
Samochód osobowy	1,309	-3,429	0,609

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z reprezentacyjnych badań budżetów gospodarstw domowych w Polsce w 2003 r.

Tabela 8

Parametry modelu logitowego objaśniającego prawdopodobieństwo posiadania dóbr trwałego użytku w gospodarstwach domowych w zależności od dochodów w tys. zł (GD utrzymujące się z niezarobkowych źródeł utrzymania)

Wyszczególnienie dóbr trwałego użytku	Parametr a	Parametr b	Współczynnik R ²
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej	0,427	-1,011	0,335
Urządzenie do odbioru i rejestracji dźwięku (wieża)	0,545	-1,195	0,538
Magnetowid, odtwarzacz	0,575	-1,063	0,470
Komputer z dostępem do internetu	*	*	*
Komputer	0,586	-2,152	0,466
Telefon komórkowy	0,544	-1,092	0,432
Pralka automatyczna	0,751	-0,210	0,694
Mikrofala	*	*	*
Zmywarka	*	*	*
Samochód osobowy	0,632	-2,114	0,401

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z reprezentacyjnych badań budżetów gospodarstw domowych w Polsce w 2003 r.

3. Analiza logitowa dochodowych uwarunkowań preferencji gospodarstw domowych w odniesieniu do wyposażenia w dobra trwałego użytku

Przebieg krzywych obrazujących prawdopodobieństwa posiadania dóbr trwałego użytku, dla typów społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych, będących graficzną ilustracją wyznaczonych modeli logitowych przedstawiono na rysunkach 1-6. Na podstawie analizy kształtu owych krzywych można przede wszystkim ustalić jak zmieniają się „skłonności” gospodarstw domowych do posiadania danego dobra wraz ze zmianą dochodów, zaobserwować można również zmiany hierarchii preferencji gospodarstw domowych wynikające ze zmian dochodów, a także pośrednio - znaczenie dobra w strukturze konsumpcji w gospodarstwie domowym.

Przed wszystkim należy podkreślić istnienie istotnych różnic w poziomie wyposażenia poszczególnych typów gospodarstw domowych, a w ramach danej grupy

gospodarstw zmiany preferencji konsumpcyjnych. Ponadto w przypadku osiągania przez gospodarstwa domowe wysokich dochodów pojawiają się dobra, które posiadają już praktycznie wszyscy, są to takie dobra jak pralka automatyczna, samochód czy telefon komórkowy. Są także dobra, jak zmywarki, które posiadają jedynie gospodarstwa zamożne i to relatywnie rzadko.

Szczegółowej analizie poddano dwa typy gospodarstw domowych, gospodarstwa pracowników i gospodarstwa emerytów, najliczniejsze obecnie w naszym kraju.

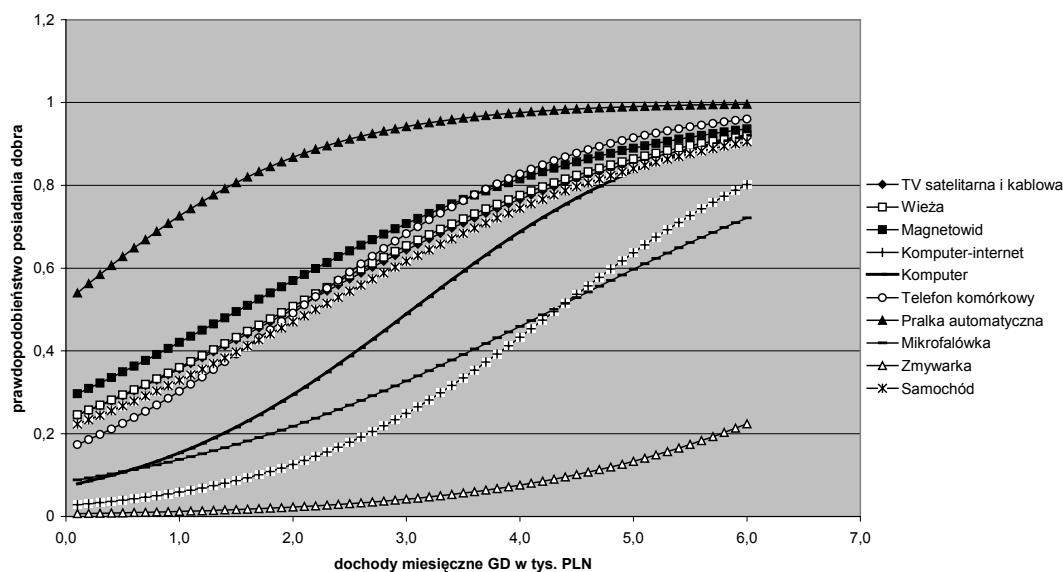
W przypadku gospodarstw pracowniczych (por. rysunek 1) dobrem najbardziej preferowanym jest pralka automatyczna. Przy dochodzie powyżej 4 tys. PLN posiadają pralki już praktycznie wszystkie gospodarstwa pracownicze.

Kolejną grupę dóbr pod względem preferencji gospodarstw pracowniczych stanowią urządzenia do odbioru telewizji satelitarnej i kablowej, urządzenia do odbioru i rejestracji dźwięku, telefon komórkowy i samochód. Prawdopodobieństwo ich posiadania w sposób istotny zależy od dochodów gospodarstwa. Przy dochodach do 3 tys. PLN prawdopodobieństwo posiadania wymienionych dóbr rośnie szybko, a po przekroczeniu tego poziomu dochodów mamy już do czynienia z funkcją wolno rosnącą.

Inny przebieg ma krzywa wyposażenia gospodarstw pracowniczych w komputery. Przy dochodach do 2 tys. PLN posiada to urządzenie do 30% gospodarstw pracowniczych, a po osiągnięciu dochodów w wysokości 4,5 tys. PLN prawdopodobieństwo posiadania komputera przez gospodarstwo domowe przekracza 80%. Gospodarstwa domowe pracowników są słabiej wyposażone w komputery z dostępem do internetu i kuchenki mikrofalowe, a najrzadszym dobrem są w tych gospodarstwach zmywarki. Nawet w gospodarstwach najbogatszych prawdopodobieństwo ich posiadania nieznacznie przekracza 20%.

W gospodarstwach emerytów istnieje podobny układ preferencji (por. rysunek 4). Przede wszystkim dobrem najbardziej preferowanym jest pralka automatyczna, nawet w grupie gospodarstw o najniższych dochodach posiada ją prawie 40%, a przy dochodach przekraczających 4 tys. PLN posiadają ją praktycznie wszystkie gospodarstwa. Charakterystyczne jest bardzo słabe wyposażenie gospodarstw domowych emerytów o najniższych dochodach w pozostałe dobra trwałego użytku, jest ono nawet niższe od gospodarstw utrzymujących się ze źródeł niezarobkowych.

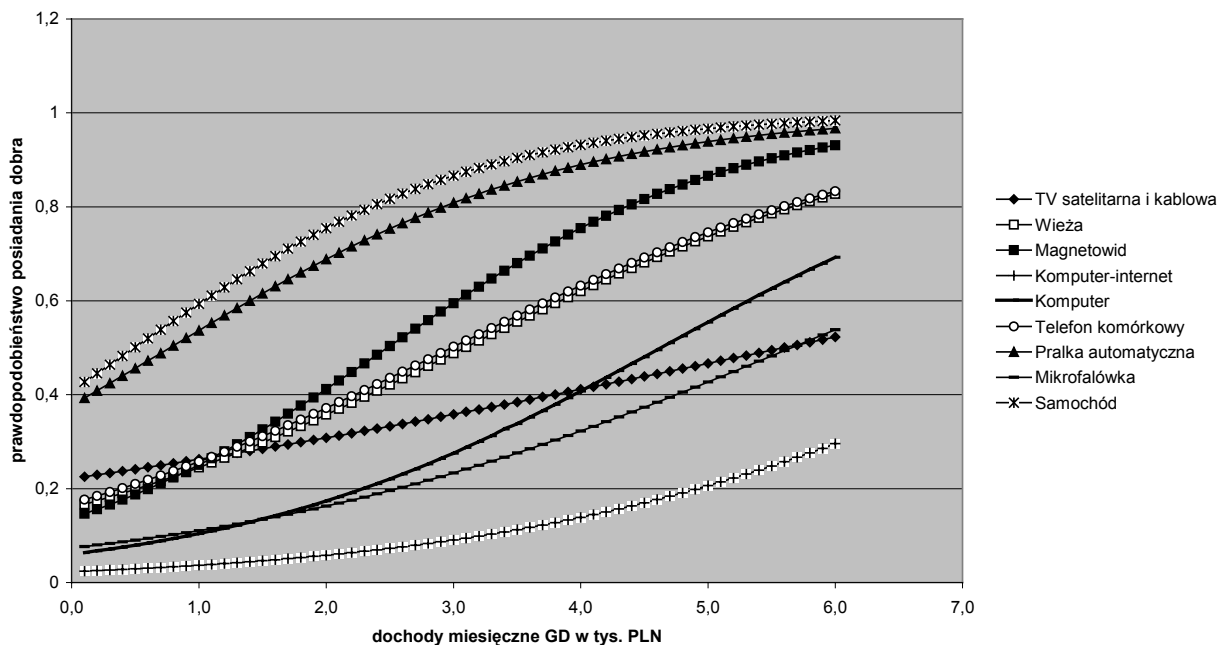
Rysunek 1 Wposażenie gospodarstw domowych pracowników w dobra trwałego użytku w zależności od dochodów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z reprezentacyjnych badań budżetów gospodarstw domowych w Polsce z 2003 r.

Rysunek 2

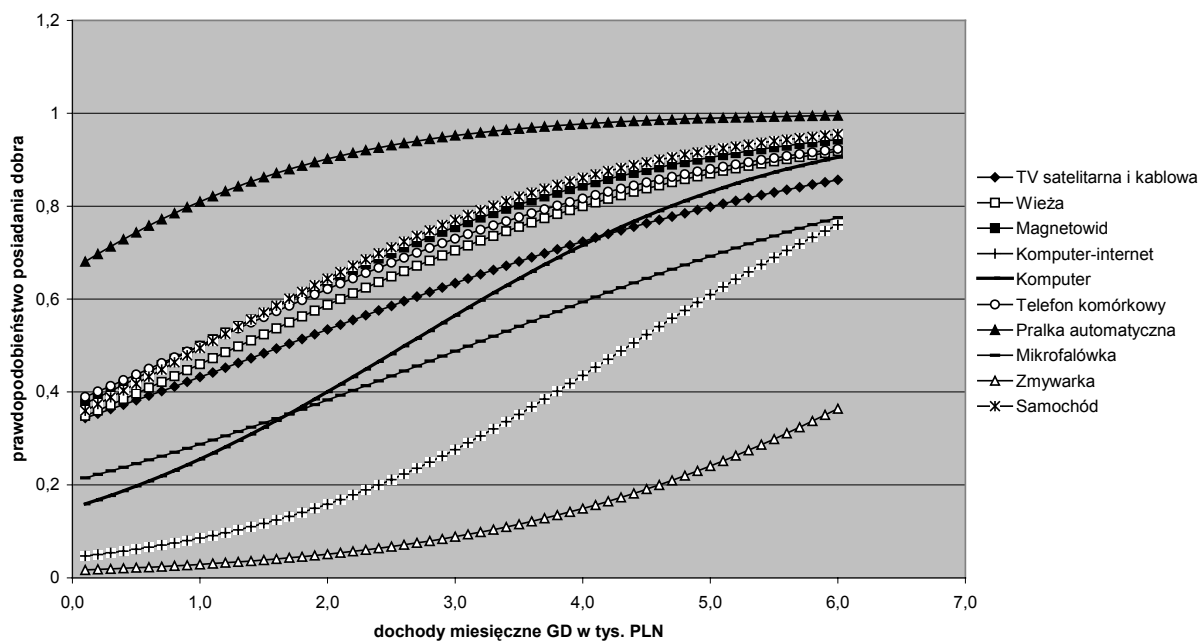
Zróżnicowanie wyposażenia gospodarstw domowych pracowników użytkujących gospodarstwo rolne w dobra trwałego użytku w zależności od dochodów

Źródło: j.w.

Rysunek 3

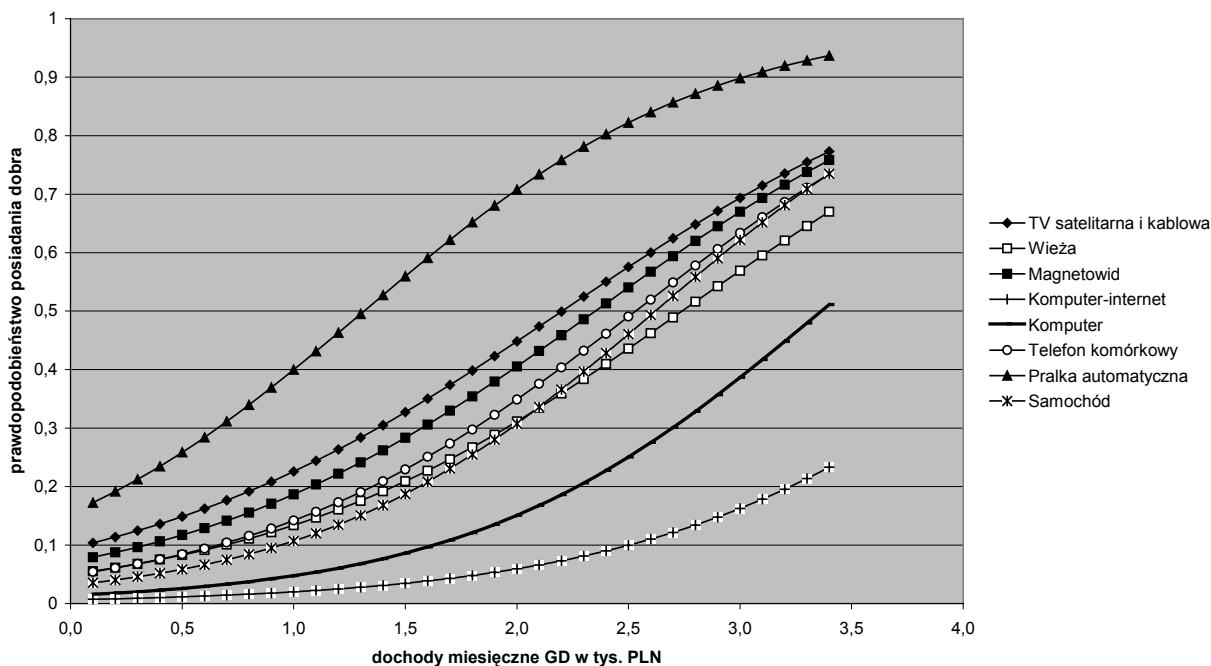
Wyposażenie gospodarstw domowych pracujących na własny rachunek w dobra trwałego użytku w zależności od dochodów

Źródło: j.w.

Rysunek 4

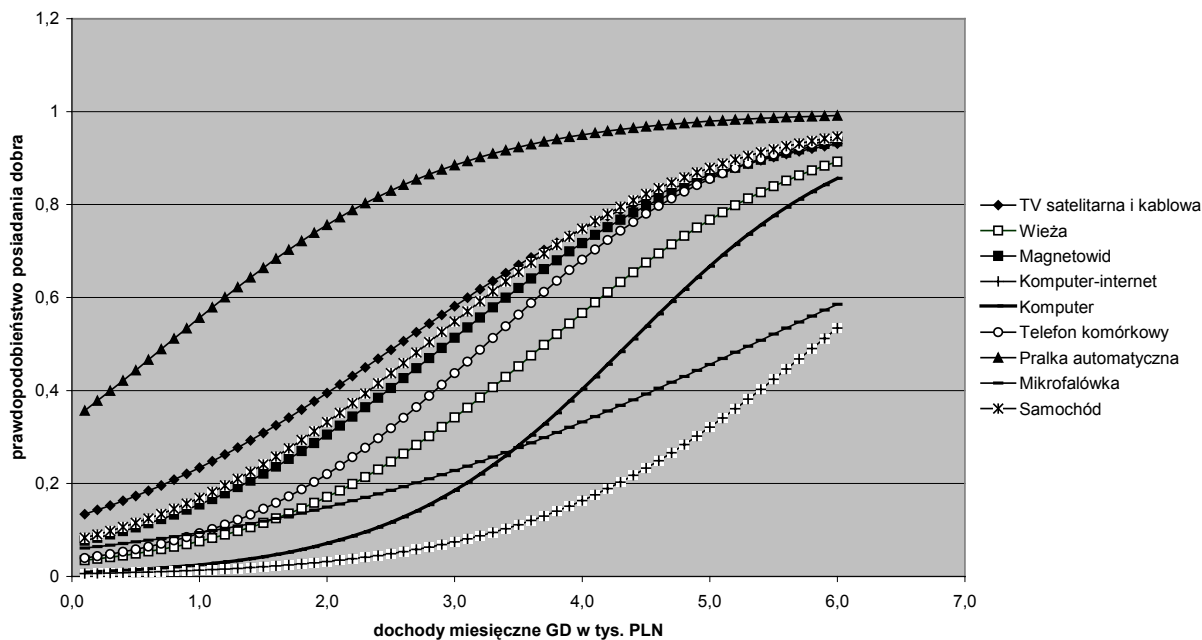
Wyposażenie gospodarstw domowych rencistów w dobra trwałego użytku

Źródło: j.w.

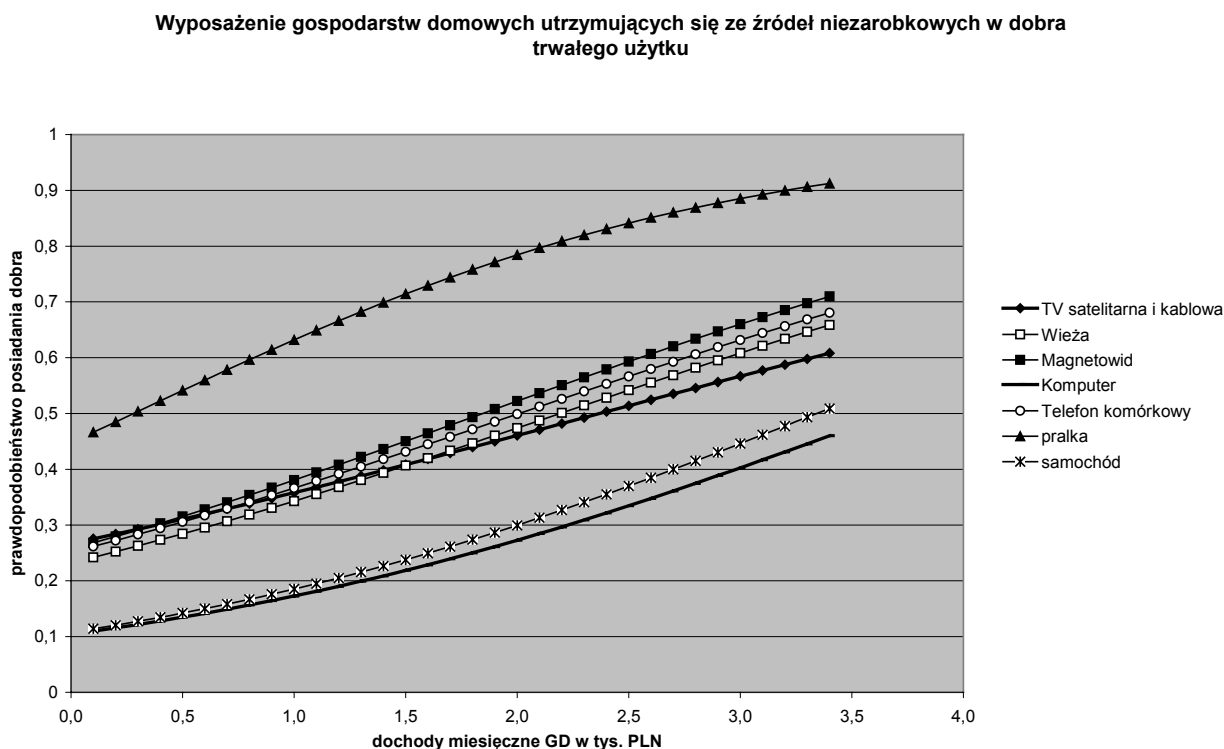
Rysunek 5

Wyposażenie gospodarstw domowych emerytów w dobra trwałego użytku w zależności od dochodów

Źródło: j.w.

Rysunek 6

Źródło: j.w.

Podobnie jak krzywa obrazująca prawdopodobieństwo posiadania samochodu przebiegają w rozważanych gospodarstwach krzywe obrazujące wyposażenie w urządzenia do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej oraz w magnetowidy i telefony komórkowe. Na mniejsze znaczenie dla gospodarstw emerytów urządzeń do rejestracji i odtwarzania dźwięku, komputerów, kuchenek mikrofalowych i internetu wskazuje położenie opisujących je krzywych prawdopodobieństwa bliżej osi dochodów. Stan posiadania dóbr trwałego użytku w gospodarstwach emerytów oraz preferencje zmieniają silnie w zależności od dochodu.

3. Podsumowanie

Przedstawione wyniki badań gospodarstw domowych zdają się potwierdzać przyjęte na wstępie tezy. Zwłaszcza przydatne okazało się zastosowanie w badaniach modeli logitowych.

Gospodarstwa domowe w Polsce po latach dostosowywania się do gospodarki rynkowej są na ogół dobrze wyposażone w podstawowe dobra trwałego użytku, ułatwiające prowadzenie gospodarstwa, pralki automatyczne, chłodziarki, odkurzacze, roboty kuchenne. Prawie wszystkie gospodarstwa posiadają też telewizory kolorowe. Warto podkreślić wysokie miejsce samochodów osobowych w preferencjach gospodarstw domowych w naszym kraju.

SPIS LITERATURY:

1. N. Barr, *Ekonomika polityki społecznej*, Poznań, 1993
2. J. Sikorska, *Konsumpcja. Warunki, zróżnicowania, strategię*, Warszawa 1998
3. K. Hanusik, U. Łangowska-Szczyńskiak, *Kształtowanie się dochodów gospodarstw domowych w Polsce w latach 1993-2000 (tendencje, zróżnicowanie, prawidłowości)*, [w:] *W odpowiedzi na zjawiska i wyzwania społeczne*, red. K. Frysztański i K. Heffner, Opole 2003